

SeLe a SeX

V běžné matematice přichází po pětce šestka. Steinberg ale takovou matematiku neuznává. Pětkou pro něj všechno končí a musí se začít hezky znova. Dokázal to ve chvíli, kdy vydal svým způsobem revoluční Cubase SX, která je v porovnání s předchozími verzemi k nepoznání. Novým začátkem je také Cubase SL - lehčí verze, která se vyloupila teprve nedávno. Jak bude vypadat její nová éra?

Přestože jsem měl k dispozici obě nové verze Cubase (ne současně, ale v období, kdy se poprvé dostaly přes hranice), musím říct, že mi mnohem více učarovala ta lehčí. A proto se také budu v tomto článku věnovat hlavně jí. Ne že by se mi nelíbily všechny ty funkce, které má SX navíc. Když ale uvažuji jako spotřebitel, nemůžu se nepozastavit nad tím, že si Cubase SL zachovává standard převyšující nároky na profesionální HDR software. Bez uzardění můžu říct, že je to ideální program pro jakékoli domácí studio.

Uživatelské prostředí

Věrní uživatelé slavné řady programů Cubase s ní ve verzi SL asi na první pohled mnoho společného nenajdou. O to lehčeji si však na tuto inovaci zvyknou ti, kdož mají jisté zkušenosti s Nuendem. Filozofie práce, rozmístění a tvar oken z Nuenda silně vychází. Také rozmístění položek v menu (od importování po nastavování zařízení) a záhlaví stop jsou s vlajkovou lodí firmy Steinberg naprosto shodné. Když jsem poprvé otevřel projektové okno Cubase SL, měl jsem pocit, že před sebou vidím graficky lépe zpracované Nuendo. Avšak doba pokročila, takže nová Cubase je v mnoha ohledech ještě dál než Steinbergovic mazánek. (To se má prý ale změnit, až vyjde Nuendo 2, které zase chytne žezlo firemní jedničky.) V hlavní liště projektového okna přibylo několik ikoněk, jež ještě zvyšují komfort, který Nuendo poskytovalo. Úseky nahrané hudby, zvuky a MIDI data jsou v projektovém okně, jak je zvykem, zobrazovány v podobě obdélníčků v audio a MIDI stopách. Na pravém konci nástrojové lišty najdete možnosti nastavení přichytávání samplů k vodícím čarám. Podle potřeby tak můžete velice rychle změnit měřítko, podle něž se sampl pohybuje (podle not nebo času), popřípadě vypnout úplně - to když potřebujete nějaký zvuk (nejspíš ruch) nasadit manuálně. Hlavní lišta také nabízí možnost přebarvit jednotlivé úseky (eventy) do jakéhokoli odstínu. (Tady bylo vidět, že se jedná teprve o verzi 1.01: do menu barev prosakuje rodná němčina, takže volíte z položek jako Hellgrün nebo Dunkelgelb - na funkci a kvalitu zvuku to však nemá pražádný vliv.) Barevnou škálu eventů oceníte zejména tehdy, klepnete-li na tlačítko Overview, které v úzkém pásu nad stopami zachytí náhled na všechny eventy v projektu. Pomocí tohoto náhledu se pak můžete pohodlně pohybovat v celém projektu, a dokonce různě zoomovat. Práce s eventy je tradičně velice jednoduchá a příjemná. Kopírování, posunování v čase a mezi stopami, řezání a lepení probíhá absolutně bez komplikací. Každý event má ovládání pro náběh (fade in) a dozvuk (fade out), jejichž průběh lze dokonce kontrolovat křivkou určenou více než desítkou bodů, a také svou vlastní hlasitost. Dvojitě klepnutí na event vyvolá Sample editor, jehož prostřednictvím můžete upravovat samotný průběh zvukové vlny (na sampl přesně) - retušovat klipy a dropouty, stříhat a kopírovat v samotném vzorku a podobně. V sousedství tlačítek, jež vyvolávají okno mixpultu a poolu, tedy podprogramku, který manipuluje se zvukovými soubory použitými v projektu, leží butonek, jehož zmáčknutí vám ukradne úzký pruh v hlavním projektovém okně. Nejedná se ale v žádném případě o ztrátu, které byste mohli litovat. Tento strip vám totiž umožní přístup absolutně ke všem vlastnostem a funkcím, které má označená stopa. V pěti záložkách máte srovnané základní ovládací prvky (tlačítka mute, solo, record - která ovšem také najdete v záhlaví stopy - nebo potenciometr pro hlasitost a panorámu), ale i rozšířené možnosti. Mezi ty patří pohled na efektové inserty, zapojení stopy, zkratka k ekvalizéru a (osamocená) šavle na mixpultu.

Vylepšení mixážního pultu

Samotný mixážní pult doznal také velkého množství změn. A to nejen designových. Stejně jako celá nová Cubase je hosen do elegantní stříbrošedé barvy a osazen trojrozměrnými tlačítky. Vylepšení se ale týkají především ovládání. Podle uvážení si můžete nechat zobrazit jenom MIDI, audio, nebo Rewire stopy nebo využít rolovacího menu, které vás ve vteřině hodí ke stopě, jejíž parametry potřebujete editovat. Příjemné je, že jednotlivé šavle mixpultu můžete zúžit na poloviční šířku. To se vyplatí, pokud si chcete hrát pouze s hlasitostmi a s panorámou - do šířky monitoru se jich pak vejde mnohem víc. Ochudíte se ale o možnosti, které skýtají tlačítka lemující dráhu posuvného potenciometru hlasitosti.

Jejich pomocí můžete z okruhu stopy vynechat ekvalizér, efekty stopy nebo sendu. Prakticky ve všech (editačních) oknech Cubase narazíte na tlačítko popsané malým "e". Objevuje se všude tam, kde je možné vyvolat dialogové okno pro podrobnější editaci. Nejinak tomu je u jednotlivých šavlí na mixpultu. Zmáčknutí éčka vyvolá okno s pěti efektovými sloty a čtyřpásmovým parametrickým ekvalizérem, který lze upravovat i pomocí bodů na grafické křivce. Jeho pravý okraj lemuje osmice výstupů, jež signál ze stopy mohou poslat do softwarového efektového racku, který si můžete sestavit z libovolných (osmi) plug-inů. Každý z těchto sendů navíc disponuje možnostmi bypassu a zařazení před nebo za korekce. Dodejme ještě, že mezi kanály mixpultu je možné volně kopírovat a vkládat nastavení (včetně použitých plug-inů), vytvářet mixážní skupiny a samozřejmě automatizovat. To z úzkého proužku VST mixu Cubase SL dělá téměř dokonalý nástroj. Říkám "téměř", protože ten opravdu dokonalý má až Cubase SX.

Plug-iny a instrumenty

Cubase SL a Cubase SX nahrazují předchozí verze Cubase VST. To, že v jejich názvu toto označení chybí, ještě neznamená, že se nejedná o VST aplikace. Ono to jen není důležité zdůrazňovat, protože samotný výraz Steinberg je pro VST synonymem. Není tedy divu, že program podporuje nejen DirectX, ale hlavně VST efektové plug-iny. Slušnou řádkou je také vybaven. Najdeme mezi nimi starý známý Quadrafuzz, ale i simulátor lampového zkreslení DaTube. Nechybí několik druhů reverbu, delaye ani modulační filtry typu Phaser nebo RingModulator. Téměř dvacítku plug-inů obohacuje i dynamický efekt Dynamics, který v sobě kombinuje Autogate, Compressor a Limiter. Jedinou slabinou této sady je, že chybí vícepásmový kompresor, který najdete právě u Nuenda. V rohu okna jakéhokoli VST efektu najdete dvě tajuplná tlačítka nesoucí označení "W" a "R". Ta plug-inu dovolují zapisovat a číst automatizaci. Kterýkoliv parametr, jakýkoliv potenciometr se pak mohou v čase libovolně automaticky měnit, stejně jako hlasitost a panoráma. Stačí v hlavním okně rozbalit jakoukoli stopu a pod ní se objeví další, v níž najdete pouze křivku určující hodnotu parametru v závislosti na čase. Oproti Nuendu, které pro automatizaci používalo stejný režim, se zlepšila orientace. Pod stopami automatizovaných parametrů totiž najdete náhled průběhu zvukové vlny. Automatizaci lze zapisovat dvěma způsoby - buď ručně zakreslit do stopy, nebo při přehrávání prostě tím, že hýbete potenciometry. Kromě VST plug-inů najdete v Cubase SL také nástroje typu Normalize, Gain, Remove DC Offset. Ty ale na rozdíl od plug-inů neaplikujete v reálném čase zapojené v mixu, ale přímo na eventy. Je škoda, že stejným způsobem nelze aplikovat i VST efekty. Obzvláště méně výkonným počítačům by se dost ulevilo. Když mluvím o efektech, nemůžu nezmínit další samozřejmost, tedy fakt, že i nová Cubase podporuje virtuální instrumenty (VSTi) - tedy softwarové nástroje, které přehrávají data z MIDI stop. Hned v základní sestavě jich také několik najdeme. Patří mezi ně ostřílená klasika VB-1, virtuální baskytara, LM-7, automatický bubeník s dvěma základními sadami bicích (ořezaná verze LM-4, Chip 8/02) a nově též virtuální syntezátor A-1. To je nástroj na profesionální úrovni. Svědčí o tom také množství (několik desítek) presetů, kterými disponuje. V jeho útroběch najdete dva oscilátory, LFO generátor, filtr s ADSR obálkou a mimo jiné i efekt Chorus/Flanger. Na klaviatuře umístěné v jeho spodní části můžete bleskově vyzkoušet aktuální nastavení (bez toho, abyste museli neustále spouštět přehrávání). S přehráváním MIDI také souvisí i řádka MIDI efektů, které se též aplikují v reálném čase (MIDI echo, Arpache 5 - arpeggiator nebo Step Designer).

Co má SX navíc?

Těch rozdílů je dobrá řádka, ale zase takové rozdíly, aby mě jako uživatele donutily sáhnout po vyšší verzi, to po pravdě asi nejsou. "Velká" verze disponuje možností míchat do surroundu a v jejím základu najdete také větší množství efektů. Těch můžete na jednu stopu navěsit až osm, na rozdíl od pětice u SeLete. Navíc už zde je ta příjemná možnost aplikovat plug-iny přímo na eventy. Cubase SX dále disponuje kvalitnějším ditheringem od firmy Apogee a také mnohem rozsáhlejším editorem notace. Je-li ale u SX verze něco hodně příjemné, je to mixpult, který ztratil ten známý nudlovitý tvar. Jeho velikost je dvojnásobná - nad stopami pak můžete přímo ovládat ekvalizér nebo efektové sloty. Ať už byste zvolili kteroukoliv z verzí, věřte, že vždycky dostanete perfektní audio a MIDI aplikaci. Cubase je výborná pro aranžování i skládání. Disponuje kvalitním editorem linky rytmických nástrojů (Drum editor) a MIDI editorem. Při rozsahu svých možností se navíc neuvěřitelně jednoduše ovládá. Jestli chcete, můžete zkusit na trhu hledat program, který by se jí vyrovnal co do kvality, možností, ceny a pohodlí zároveň. Obávám se však, že v současnosti takový nenajdete. Ale kdo ví, co asi teď kuje konkurence a s čím se vytasí stejně překvapivě jako Steinberg s Cubase na MusikMesse.

Jakub Tureček

Systémové požadavky W2k/XP, PIII 500 MHz, 256 MB RAM, USB port, ASIO, MME nebo DirectX kompatibilní 16bitová zvuková karta (44,1 kHz)

Vyrábí Steinberg (www.steinbeg.net)

Zapůjčil Mediaport Pro (www.mediaport.cz)

Cena verze SL 12 900 Kč, verze SX 21 704 Kč

Hodnocení

- + skvělé prostředí, ovládání, mixážní pult a jednoduchá orientace
- + množství kvalitních plug-inů
- + široké možnosti notace, tisku partitur + drum a MIDI editory
- není možné aplikovat plug-iny přímo na event (verze SL)
- chybí multiband kompresor

Audionovinky

Steinberg

Německá firma Steinberg přichází s novým VST instrumentem. Syntezátor Plex právě vyšel pro PC i pro Mac. Zahrnuje 97 zvukových zdrojů (syntetických i akustických) a ASDR obálku. Podporuje až 64hlasovou polyfonii. Více se dozvíte na www.steinberg.net.

Synapse Audio

Synapse Audio právě vydává Orion Platinum Studio. Softwarový balík zahrnující spoustu užitečných vlastností pro kreativní práci (samplery, sekvencery atd.) obsahuje také více než 600MB zvukovou knihovnu a 700 presetů pro vytváření zvuků. Stáhněte si demoverzi z www.synapse-audio.com.

FXpansion

Pakliže vaše oblíbená audioaplikace nepodporuje VST plug-iny, nemusíte ještě házet flintu do žita. Existuje pár možností, jak zásuvné moduly převést do jiného prostředí. FXpansion (www.fxpansion.com) již léta distribuuje aplikaci VST-DX adapter. Teď se objevuje verze 4.0, jejíž pomocí můžete převádět nejen VST plug-iny do DirectX aplikací, ale nově též i VST instrumenty do DXi (využívá např. Cakewalk Sonar).

Sonic Foundry

Zcela převratná je ve svém oboru nová verze Acidu Pro (4.0) od Sonic Foundry (www.sonicfoundry.com). Kromě vlastností předešlých verzí můžete aplikovat automatizovatelné DX plug-iny. Acid Pro 4.0 má vlastní MIDI stopu a dokáže pracovat i s virtuálními instrumenty (VSTi). Na stránkách výrobce už visí demo...

Edirol

Edirol (www.edirol.com), divize firmy Roland, se mimo jiné částečně specializuje též na softwarové produkty. Tím nejnovějším je virtuální instrument HQ Orchestral. Tento softwarový nástroj se zabývá simulací zvuku akustických (orchestrálních) nástrojů. Především se zaměřuje na strunné a dechové žesťové nástroje stejně jako na perkuse a na klávesy.